קול דודי דופק — שש דפיקות

לפני שמונה שנים, בעיצומו של ליל אימי מיידנק, טרבלינקה ובוכנוולד; בליל תאי הגזים והמשרפות; בליל הסתר פנים מוחלט; בליל שלטונו של שטן הספק וההרס אשר ביקש לסחוף את הרַעיה מאוהלהּ אל חיק הכנסייה הקתולית; בליל חיפושים בלתי פוסקים אחר הדוד - באותו הלילה ממש הופיע הדוד. הקדוש ברוך הוא, אשר הסתתר בהיכל תפארתו, התגלה לפתע והחל מתדפק על אוהל הרַעיה, המתפתלת על משכבה באחוזת עווית וייסורי שאול. מכוח הדפיקות והנקישות על דלת הרַעיה האבלה, נולדה מדינת ישראל.

כמה פעמים דפק הדוד על דלת הרַעיה? נראה בעיניי כי ניתן למנות לפחות שש דפיקות.

ראשית, קול דפיקת הדוד נשמע בזירה המדינית. מבחינת יחסי הבינלאומיים, איש לא יכחיש כי תחיית מדינת ישראל, במובן המדיני, הייתה בבחינת התרחשות על-טבעית כמעט. הן רוסיה והן מעצמות המערב תמכו בהקמת מדינת ישראל. זו הייתה אולי ההחלטה היחידה שעליה הסכימו המזרח והמערב [בעידן המלחמה הקרה]. נוטה אני להאמין כי האומות המאוחדות נוצרו במיוחד למטרה זו - למען מילוי השליחות שהטילה עליהן ההשגחה העליונה. נדמה לי כי אין להצביע על הישג מוחשי אחר של האומות המאוחדות. חכמינו זיכרונם לברכה כבר הביעו דעה זו: "אָמַר שֶׁכָּל טוֹבָה שֶׁהִיא בָּאָה לָעוֹלָם אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא בְּזְכוּתָהּ" (בראשית רבה סו:ב). איני יודע את מי ראו כתבי העיתונות, בעיני בשר ודם, כיושב ראש באותה ישיבה גורלית של העצרת הכללית שבה הוחלט על הקמת מדינת ישראל, אך מי שהתבונן היטב בעין רוחו ראה את היושב ראש האמיתי שניהל את הדיונים - הדוד. הוא הכה בפטישו על הדוכן. האין אנו דורשים את הפסוק "בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" (אסתר ו:א) כמכוון למלכו של עולם שנדדה שנתו? אילו אחשוורוש לבדו לא היה יכול לישון, לא היה בדבר חשיבות כלל ולא הייתה צומחת ישועה באותו הלילה. אך אם המלך, ריבונו של עולם, לא יכול היה לישון כביכול, הגאולה הייתה נולדת. אילו סתם אדם היה פותח את ישיבת האומות המאוחדות, מדינת ישראל לא הייתה נולדת. אך היה זה הדוד שהקיש על דוכן היושב ראש, והנס התגשם. קול דודי דופק!

שנית, דפיקת הדוד נשמעה בשדה הקרב. כוחות ההגנה הזעירים של מדינת ישראל הביסו את צבאות ערב האדירים. נס "רַבִּים בְּיַד מְעַטִּים" התממש לנגד עינינו, ונס גדול עוד יותר התרחש! הקב"ה הקשה את לב ישמעאל וציווה עליו לצאת למלחמה נגד מדינת ישראל. אילו הערבים לא היו מכריזים מלחמה על ישראל ובמקום זאת היו תומכים בתוכנית החלוקה, הייתה מדינת ישראל נותרת ללא ירושלים, ללא חלק ניכר מהגליל, וללא אזורים מסוימים בנגב. אילו לפני אלפי שנים היה פרעה מאפשר לבני ישראל לצאת מיד, כפי שמשה ביקש בתחילה, היה משה מחויב לדברו לשוב תוך שלושה ימים. אולם פרעה הקשה את לבו ולא שמע למשה. "בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה" (דברים ד:לד) הוציא הקב"ה את ישראל. כתוצאה מכך, פקע תוקף ההבטחה [שבני ישראל ישובו למצרים]. שום חוזה המבוסס על הדדיות הבטחות אינו מחייב צד אחד אם הצד השני מסרב למלא את התחייבויותיו. קול דודי דופק!

שלישית, החל הדוד לדפוק גם על דלת אוהל התיאולוגיה, ואולי זוהי הדפיקה החזקה ביותר. כבר הדגשתי מספר פעמים בדבריי אודות ארץ ישראל כי הטיעונים התיאולוגיים של תיאולוגים נוצרים, לפיהם הקב"ה נטל מכנסת ישראל את זכויותיה על ארץ ישראל, ושכל ההבטחות המקראיות הנוגעות לציון וירושלים מתייחסות כעת באופן אלגורי לנצרות ולכנסייה הנוצרית - כל אלה הוכחו כטענות שקריות וחסרות בסיס בעליל עם הקמת מדינת ישראל. נדרשת היכרות רחבה עם הספרות התיאולוגית מימי יוסטינוס מרטיר ועד לתיאולוגים בני זמננו כדי להבין את מלוא היקף הפלא הזה, שבו נופץ העיקרון המרכזי של התיאולוגיה הנוצרית. עלינו לשים לב היטב להסברו המלומד של מזכיר המדינה שלנו, מר דאלס (*ששימש כשמש בכנסייה אפיסקופלית*), לוועדה של הסנאט האמריקאי, שהערבים שונאים את היהודים מפני שהרגו את מייסד דתם. ל"הסבר" זה יש משמעות סמלית נסתרת ועמוקה. אינני פסיכיאטר ובוודאי לא פסיכואנליטיקאי, אך יודע אני ללמוד תלמוד, וזוכר היטב מה אמרו חז"ל על בלעם: "מברכותיו... אתה למד מה היה בלבו" (סנהדרין קה ע"ב). לעתים, כשאדם מדבר יתר על המידה, משהו מן האמת נפלט. כאשר אחד הסנאטורים שאל את מזכיר המדינה, "מדוע הערבים שונאים את היהודים?", הוא באמת רצה לענות, "אישית, גם אני, כנוצרי, איני אוהב אותם במיוחד, מפני שהרגו את המשיח שלנו ובעקבות כך איבדו את חלקם בירושת אברהם". מלאך ישב בגרונו של המזכיר, או שהושם בו חכה (כדרשת חז"ל על הפסוק "וַיָּשֶׂם ה' דָּבָר בְּפִי בִלְעָם" [במדבר כג:ה, סוטה י ע"א], "[כלומר] שם חכה בפיו"), ובמקום לומר "אדוננו" ו"בשבילי", נפלטו מפיו מילים אחרות, "הערבים" ו"מוחמד". בתת-מודע שלו הוא היה מבועת מהעובדה "הנוראה" שכנסת ישראל שולטת בציון ובירושלים. אני מוצא סיפוק בקריאה על מדינת ישראל בעיתונים הקתוליים והפרוטסטנטיים. בעל כורחם הם חייבים להזכיר את שם ישראל כשהם מדווחים על חדשות ציון וירושלים, אשר בידינו. תמיד יש לי תחושת סיפוק מיוחדת כשאני קורא בעיתון שתגובת ישראל טרם נודעה מפני שהיום שבת והמשרדים הממשלתיים סגורים, או כשאני קורא, בערב פסח, ידיעה מהיונייטד פרס ש"היהודים יישבו הלילה לשולחן הסדר בתקווה שניסי מצרים ישובו ויתרחשו גם היום". קול דודי דופק!

רביעית, הדוד דופק בלב הנוער המתבולל והנבוך. תקופת ההסתר פנים בשנות הארבעים הביאה מבוכה בקרב ההמונים היהודיים ובמיוחד בקרב הנוער היהודי. ההתבוללות גברה, והדחף לברוח מהיהדות ומהעם היהודי הגיע לשיאו. פחד, ייאוש ובורות גרמו לרבים לנטוש את הקהילה היהודית ו"לרדת אל האנייה", לברוח תרשישה מלפני ה' (יונה א:ג), בדיוק כפי שיונה ביקש לברוח מלפני ה'. גל גואה שנראה בלתי ניתן לעצירה עמד מעלינו ואיים להשמידנו. לפתע, החל הדוד לרמוז ללבבות הנבוכים, ורמיזתו, הקמת מדינת ישראל, לכל הפחות האטה את תהליך הבריחה. רבים שהיו מנוכרים בעבר קשורים כעת למדינה היהודית בקשרי גאווה בהישגיה האדירים. יהודים אמריקאים רבים שהתבוללו חלקית מוצאים עצמם אחוזי פחד וחרדה נסתרים לנוכח כל משבר שמדינת ישראל עוברת באותה עת, והם מתפללים לשלומה ורווחתה אף שהם רחוקים מלהיות

מחויבים לה לחלוטין. אפילו יהודים העוינים את מדינת ישראל חייבים להגן על עצמם מפני האשמת הנאמנות הכפולה המוזרה ולהכריז יום יום ולהצהיר שאין להם עניין בארץ הקודש. טוב ליהודי כאשר אינו יכול להתעלם מיהדותו ומחויב לענות תדיר על השאלות "מִי-אַתָּה?" ו"מַה-מְּלַאכְתְּךָ?" (יונה א:ח), גם כאשר פחד עצום אוחז בו ואין לו הכוח או האומץ לענות בגאווה אמיתית, "עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת-ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא" (יונה א:ט). השאלה הבלתי פוסקת של "מי אתה?" קושרת אותו לעם היהודי.

עצם הזכרת השם 'ישראל' מזכירה ליהודי הנמלט כי אין ביכולתו להימלט מקהילת ישראל אשר בה הוא שזור מלידה. בכל אשר נפנה, אנו שומעים את השם "ישראל". כאשר אנו מאזינים לתחנת רדיו, כשאנו פותחים עיתון, כשאנו משתתפים בדיון על ענייני השעה - אנו נתקלים בשאלת ישראל; היא תמיד נושא לדאגה ציבורית.

תופעה זו היא בעלת חשיבות עליונה עבור יהודים הלוקים בשנאה עצמית ומבקשים להתנער מיהדותם ולנוס על נפשם. הם מסתתרים, כיונה בשעתו, "בְּיַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה" (יונה א:ה) ומבקשים "לְהֵרָדֵם" (שם). ואולם, רב החובל אינו מניח להם להתעלם מגורלם. צֵלה של ישראל רודף אחריהם ללא הרף. מחשבות אקראיות והרהורים פרדוקסליים עולים מתת-מודע אפילו של המתבולל המושבע ביותר. וכאשר יהודי מתחיל לחשוב, להרהר, כשאינו מסוגל לישון - אי אפשר לדעת לאן יובילוהו מחשבותיו וכיצד יתבטאו ספקותיו. הקשיבו! דודי דופק!

הדפיקה החמישית של הדוד היא אולי החשובה מכולן. לראשונה בדברי ימי גלותנו, ההשגחה העליונה הדהימה את אויבינו בגילוי המפעים כי דם יהודי אינו הפקר! אם האנטישמים מתארים תופעה זו כ"עין תחת עין", נסכים עמם. אם ברצוננו להגן באומץ על המשך קיומנו הלאומי וההיסטורי, עלינו, מעת לעת, לפרש את הפסוק "עין תחת עין" כפשוטו. כה רבות היו ה"עיניים" שאיבדנו במהלך גלותנו המרה מפני שלא השבנו מכה תחת מכה. הגיעה העת לקיים את פשוטו של "עין תחת עין" (שמות כ"א, כ"ד). כמובן, בטוחני שהכל מכירים כי הנני דבק בתורה שבעל פה, ומבחינתי אין ספק שהפסוק מתייחס לתשלומי ממון, כפי שנקבע בהלכה. ברם, ביחס למופתי ולנאצר הייתי תובע שנפרש את הפסוק על פי משמעותו המילולית - נטילת עין ממש! אל תשעו להצעות המתקתקות של המתבוללים הידועים ושל כמה סוציאליסטים יהודיים העומדים במרדנותם וסבורים שעודם חיים בביאליסטוק, ברסט-ליטובסק ומינסק של שנת תרס"ה, ומכריזים בגלוי כי נקמה אסורה לעם ישראל בכל מקום, בכל זמן ובכל הנסיבות. "הבל הבלים!" (קהלת א', ב'). הנקמה אסורה כאשר היא חסרת תכלית, אך אם היא מעוררת להגנה עצמית, הרי זו זכותו היסודית ביותר של האדם לנקום את נקמתו.

התורה לימדה מאז ומעולם כי מותר לאדם, ואף חובה קדושה מוטלת עליו, להגן על עצמו. בפסוק "אִם-בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב" (שמות כ"ב, א') קובעת התורה הלכה שמותר להגן לא רק על חייו אלא אף על רכושו. אם הגנב הבא ליטול את רכוש בעל הבית מסוגל להרוג את בעל הבית (אם לא יציית לדרישותיו), רשאי בעל הבית לקום כנגד הפושע ולהורגו. לא לחינם מספרת התורה כי שניים מגיבוריה הגדולים, אברהם ומשה, אחזו בחרב להגן על אחיהם: "וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק אֶת-חֲנִיכָיו" (בראשית י"ד, י"ד). "וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֶחָיו... וַיַּךְ אֶת-הַמִּצְרִי" (שמות ב', י"א-י"ב). התנהגות זו אינה סותרת את עקרון החסד והרחמים. להיפך, עמדה פסיבית, ללא הגנה עצמית, עלולה לעיתים להוביל לאכזריות הנוראה ביותר. וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה וּבְכָל-חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו. וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי-אֲנִי ה' (שמות י"ד, י"ז-י"ח). אלוקים לא ביקש כבוד והכרה. הוא רצה שפרעה, בן דורו של משה, יֵדע שעליו לשלם מחיר גבוה על גזירתו "כָּל-הַבֵּן הַיִלוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ" (שמות א', כ"ב). רצונו כעת הוא שדם הילדים היהודים שנטבחו בעת אמירת שמונה עשרה יינקם אף הוא. כשהקב"ה היכה במצרים, ביקש להראות שתמיד תהיה אחריות על שפיכת דם יהודי. כעת, הכרחי לא רק לשכנע את הרודן המצרי [נאצר], אלא גם את נהרו הצדקן, את משרד החוץ בלונדון, ואת חברי האו"ם המתחסדים, שדם יהודי אינו הפקר. לפיכך, מה מגוחך הדבר כשמנסים לשכנע אותנו להסתמך על הצהרת שלוש המעצמות המבטיחות את הסטטוס-קוו. כולנו יודעים מניסיון מה ערכן של הצהרות משרד החוץ הבריטי וה"ידידות" כביכול של פקידים מסוימים במחלקת המדינה שלנו. ככלל, מה אבסורדית היא הדרישה שעם שלם יהיה תלוי בחסדי אחרים ויישאר ללא יכולת להגן על עצמו. כבוד ציבורי ופרטי תלויים באפשרות להגן על חיים וכבוד. עם שאינו יכול להגן על חירותו ושלוותו אינו חופשי ואינו עצמאי. השלישית מלשונות הגאולה היא "וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים" (שמות ו', ו'). תודה לא-ל שזכינו לראות יום בו, בעזרת ה', יש ליהודים כוח להגן על עצמם.

אל לנו לשכוח כי רעל האנטישמיות ההיטלריסטית (אשר הפכה את היהודים למטרה לגיטימית בעיני כל) עודנו מפעפע בדור זה, אשר הביט באדישות במחזה המחריד של חניקת מיליונים בתאי הגזים כבאירוע נורמטיבי שאין להתקומם כנגדו. התרופה לארס זה, אשר הרעיל מוחות והקהה לבבות, היא נכונותה של מדינת ישראל להגן על חיי אזרחיה. "קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק!"

הדפיקה השישית, אשר אף אותה אל לנו להשמיט מעינינו, נשמעה בעת פתיחת שערי ארץ ישראל. יהודי הנמלט מארץ אויב יודע כעת כי יוכל למצוא מקלט בארץ אבותיו. תופעה חדשה היא זו בדברי ימינו. עד כה, כאשר נעקרה אוכלוסייה יהודית ממקומה, נדדה היא במדבר העמים מבלי למצוא מחסה ומושב. נעילת השערים בפני הגולים הביאה לאבדן מוחלט של חלקים נרחבים מעם ישראל. עתה השתנה המצב. כאשר אומה כלשהי מגרשת את המיעוט היהודי שבקרבה, מכוונים הגולים את פעמיהם לציון, והיא, כאם רחמנייה, קולטת אותם אל חיקה. עדים אנו כולנו להתיישבות יהדות המזרח בישראל בשנים האחרונות. מי יודע מה היה עולה בגורלם של אחינו אלה בארצות מוצאם אלמלא מדינת ישראל, אשר העלתה אותם במטוסים ובאוניות? לוּ קמה ישראל טרם השואה ההיטלריסטית, ניתן היה להציל מאות אלפי יהודים מתאי הגזים והמשרפות. נס המדינה התמהמה מעט, ובעקבות עיכובו, הובלו אלפים ורבבות מישראל לטבח. ברם, עתה משחלפה שעת ההסתר פנים, קיימת האפשרות ליהודים הנעקרים ממושבותיהם להכות שורש בארץ הקודש. אל לנו להקל ראש בדבר זה. "קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק!"